

UDK: 006.44:657.2 (497.6 Republika Srpska)

Mr Zoran Babić

PROBLEMI U PRIMJENI MEĐUNARODNIH STANDARDA FINANSIJSKOG IZVJEŠTAVANJA, RAČUNOVODSTVA I REVIZIJE U REPUBLICI SRPSKOJ

Uvod

Republika Srpska je na samom početku primjene Međunarodnih standard finansijskog izvještavanja, Međunarodnih računovodstvenih standarda i Međunarodnih revizorskih standarda i nije lako preko noći promijeniti navike koje su sticane decenijama. Iako su u Republici Srpskoj usvojeni uglavnom svi zakoni kojima se reguliše oblast korporativnog upravljanja, to ipak predstavlja samo polaznu osnovu za uspostavljanje kvalitetnog sistema korporativnog upravljanja. Donošenje zakonodavnog okvira za korporativno upravljanje, samo po sebi, nije i ne može biti dovoljno za uspostavljanje kvalitetnog sistema korporativnog upravljanja.

1. Finansijsko izvještavanje u Republici Srpskoj

I pored solidne zakonodavne i profesionalne regulative, koji regulišu ovu oblast, sama primjena Međunarodnih standarda finansijskog izvještavanja u finansijskim izvještajima u Republici Srpskoj, još nailazi na brojne probleme.

U Zakonodavnom dijelu, zbog velike razlike u formi i sadržaju finansijskih izvještaja, potrebno je izvršiti unificiranje finansijskih izvještaja u privrednim subjektima u Republici Srpskoj i BiH. Naime,

zbog nepostojanja makar osnovnih zajedničkih elemenata u finansijskim izvještajima, korisnici se susreću s mnogim problemima, tako da su u startu oštećeni za brojne informacije važne za donošenje odluka.

Isto tako, veoma mali broj finansijskih izvještaja se javno objavljuje, a ne postoji ni centralna baza finansijskih izvještaja kojoj bi pristup imali svi zainteresovani korisnici. Finansijski izvještaji treba da služe i budu dostupni potencijalnim korisnicima (državi, akcionarima, zaposlenima, kreditorima, dobavljačima itd.), kao izvor finansijskih i drugih nefinansijskih informacija.

Kod nas danas imamo situaciju da se podaci iz finansijskih izvještaja uglavnom koriste za državne statistike i smatraju nekom vrstom poslovne tajne.

Sljedeći problem je primjena Međunarodnih standarda finansijskog izvještavanja. Naime, ovo je opširna materija koja se stalno mijenja. Imajući u vidu da se radi o standardima napisanim na preko 2.000 stranica, te da su napisani na engleskom jeziku, jasno je da njihovo prevođenje i objavljivanje, što je i preduslov njihove primjene u praksi, zahtijeva ogromne resurse i značajno vrijeme. Ako tome dodamo da se Međunarodni standardi finansijskog izvještavanja konstantno iz godine u godinu mijenjaju, donose se novi i revidiraju postojeći standardi, jasno je da to u velikoj mjeri otežava njihovu punu primjenu.

Naime, Odbor za međunarodne računovodstvene standarde, na početku svake godine izdaje novu verziju Međunarodnih standarda finansijskog izvještavanja na engleskom jeziku. U zemljama u kojima engleski jezik nije maternji, potrebno ih je prevesti, što je izuzetno skupo i u našim uslovima zahtijeva dosta vremena, zbog ograničenog broja prevodilaca specijalizovanih za ovu oblast.

S tim u vezi, dok se prevede i objavi neka verzija Međunarodnih standarda finansijskog izvještavanja, Odbor za međunarodne računovodstvene standarde je već objavio drugu, izmijenjenu verziju. Iz tog razloga, da bi mogli primjenjivati aktuelnu

verziju Međunarodnih standarda finansijskog izvještavanja i Međunarodnih standarda računovodstva i revizije, moraju se obučiti profesionalni prevodioci, koji bi morali u što kraćem roku da izvrše prevode navedenih važećih verzija standarda.

Sljedeći razlog zbog koga se primjena Međunarodnih standarda finansijskog izvještavanja suočava sa teškoćama, jeste činjenica da je za njihovu primjenu potreban visokokvalitetni kadar, sa velikim znanjem i profesionalnim iskustvom. Ako tome dodamo i potrebu kontinuiranog profesionalnog usavršavanja, između ostalog zbog materije koja se stalno mijenja, jasno je da je broj ovakvih profesionalnih računovođa ograničen. Imajući u vidu položaj računovođa u našim preduzećima, kao i njihove zarade, jasno je da će biti veoma teško angažovati profesionalnog računovođu koji je u mogućnosti da u potpunosti primijeni standarde i da kontinuirano prati sve njihove izmjene. Još je veći problem ako rukovodioci preduzeća i članovi upravnih i nadzornih odbora nisu informisani o značaju finansijskih izvještaja i ne razumiju i ne koriste adekvatno informacije iz finansijskih izvještaja.

Istraživanja su pokazala da rukovodeći organi u većini naših preduzeća, bez obzira na vlasničku strukturu i organizacioni oblik, finansijsko izvještavanje vide kao teret, a izradu finansijskih izvještaja kao puko zadovoljavanje zakonskih zahtjeva. Zanimljivo je ili ne razumije, svrha finansijskog izvještavanja kao takvog. Veoma mali broj preduzeća se koristi informacijama iz finansijskih izvještaja za upravljanje i donošenje poslovnih odluka. Gotovo je nevjerovatno da mnogim menadžerima finansijske informacije o preduzeću uopšte nisu potrebne za upravljanje. Postavlja se pitanje kako onda uopšte donose poslovne odluke i dokle će ih moći tako donositi?

Pored ovih problema, navešćemo taksativno i još samo neke prijedloge za unapređenje poslovanja u ovoj oblasti:

- sprovoditi sve prijedloge revizije za ispravke grešaka u finansijskim izvještajima,
- smanjiti veliki broj korekcija/kvalifikacija u izvještajima nezavisnih revizora,

- utvrditi odgovornost za negativno revizorsko mišljenje, izvještaja sa rezervom ili uzdržanih mišljenja, u smislu da se djeluje na ispravljanje negativnih ocjena iz izvještaja,
- sastavljati konsolidovane FI u skladu sa MRS,
- finansijski izvještaji moraju biti tačni, jer u protivnom investitori mogu donijeti pogrešne odluke o investiranju, što dugoročno šteti cijeloj privredi,
- pored godišnjeg i polugodišnjeg finansijskog izvještaja, potrebno je da se sastavljaju i kvartalni finansijski izvještaji i dostavljaju ovlaštenim institucijama,
- raditi na problemu poslovanja preduzeća sa većinskim kapitalom sa povezanim preduzećima i prikazivanju njihovih finansijskih izvještaja, jer je praksa pokazala da takva preduzeća nisu puno interesantna manjinskim akcionarima,
- stalno raditi na poboljšanju kvaliteta finansijskog izvještavanja itd.

2. Računovodstvo u Republici Srpskoj

U svom radu, računovođe u Republici Srpskoj su se do sada susretale sa brojnim problemima. Većina problema je ista ili slična sa problemima revizorske struke, o kojima će kasnije biti riječi. Jedni od najznačajnijih problema i prijedlozi za njihovo prevazilaženje su:

- Raditi na poboljšanju položaja računovođa u preduzećima, njihovoj stalnoj edukaciji, kako bi i informacije koje koristi menadžment bile kvalitetnije.
- Novim zakonom o računovodstvu i reviziji i formiranjem Komisije za računovodstvo i komore za ovlašćene revizore, oblast računovodstva i revizije bi trebalo značajno da se unaprijedi, posebno u oblasti kontrole.

- U kontroli od strane regulatora (Ministarstvo finansija RS ili organi/institucije koje on ovlasti), moraju da budu stručne osobe sa praktičnim iskustvom iz oblasti računovodstva i revizije, koje će definisati pravila ponašanja, da ne bi dolazilo do nelojalne konkurencije i degradacije struke.
- Potrebno je vršiti stalnu edukaciju mladog kadra (u zemlji i inostranstvu), kao i raditi na promociji računovodstvene i revizorske struke među mladim ljudima, kako bi se više zainteresovali da se bave računovodstvom i revizijom (posebno na fakultetima).
- Programi za vođenje poslovnih knjiga moraju biti sigurni i pouzdani, po mogućnosti da svi programi budu licencirani.

3. Nezavisna eksterna revizija u Republici Srpskoj

U svom radu, i revizorska profesija u Republici Srpskoj se do sada susretala s brojnim problemima. Jedni od najznačajnijih problema i prijedlozi za njihovo prevazilaženje su:

- Revizorske kuće ne smiju biti zavisne od onog ko ih plaća, niti da neadekvatno vrše reviziju, po minimalnim cijenama i u veoma kratkom roku (nelojalna konkurencija unutar branše dovodi do toga da pojedine revizorske kuće svoje usluge nude po cijenama koje su ispod svih kriterijuma racionalnog poslovanja – postavlja se pitanje kvaliteta i srozavanje ugleda profesije koje proističe iz tog).
- Preduzeća koja vrše reviziju moraju prilikom vršenja revizije primjenjivati Međunarodne standarde revizije (MSR) – od planiranja revizije, analize rizika, do izdavanja izvještaja revizora. Često se u praksi dešava da nezavisne (komercijalne) revizorske kuće daju pozitivno mišljenje o poslovanju nekog preduzeća iz javnog sektora, a Glavna služba za reviziju javnog sektora da negativno mišljenje o poslovanju istog preduzeća, za isti period.

- Revizorske kuće moraju primjenjivati adekvatnu revizorsku metodologiju, više upotrebljavati informacione tehnologije u revizorskom testiranju i uskladiti formu izvještaja sa MSR.
- Potrebno je utvrditi kriterijume za obrazovanje cijena revizorskih usluga.
- Stalno raditi na jačanju ugleda revizorske struke, zbog povećanog značaja revizije, ali i rizika koji revizor nosi sa sobom.
- Stepenn povjerenja o radu revizorskih kuća mora biti veći, posebno kod korisnika revizorskih izvještaja (investitori, berza, komisija za hartije od vrijednosti itd.).
- Jačati važnost interne revizije kao segmenta koji može blagovremeno otklanjati probleme, kako bi eksterni revizor imao što povoljnije mišljenje o poslovanju preduzeća.
- Pojačati saradnju revizije javnog sektora i komercijalnih revizija, održavajući što češće zajedničke sastanke
- Potrebno je u Zakon o računovodstvu i reviziji unijeti i mogućnost rada revizora kao pojedinca.
- Novim Zakonom o računovodstvu i reviziji i formiranjem Komisije za računovodstvo i komore za ovlašćene revizore, trebalo bi se značajno unaprijediti oblast računovodstva i revizije, posebno u oblasti kontrole.
- U kontroli od strane regulatora (Ministarstvo finansija RS ili organi/institucije koje on ovlasti), moraju da budu stručne osobe sa praktičnim iskustvom iz oblasti računovodstva i revizije, koje će definisati pravila ponašanja, da ne bi dolazilo do neloyalne konkurencije i degradacije struke.
- Potrebno je vršiti stalnu edukaciju mladog kadra (u zemlji i inostranstvu), kao i raditi na promociji računovodstvene i revizorske struke među mladim ljudima, kao bi se više zainteresovali da se bave računovodstvom i revizijom (posebno na fakultetima).
- Pratiti stalne promjene u MSFI/MRS od strane lica koja se bave računovodstvom.

- Potrebno je da revizorske kuće dostave revizorske izvještaje berzi u elektronskom obliku.

ZAKLJUČAK

I pored solidne zakonodavne i profesionalne regulative, koji regulišu primjenu Međunarodnih standarda finansijskog izvještavanja, računovodstva i revizije u Republici Srpskoj, još se nailazi na brojne probleme.

Donošenje novog zakona o računovodstvu i reviziji RS (Službeni glasnik RS, broj 36/09), predstavlja značajan korak za Republiku Srpsku, na njenom putu ka boljem finansijskom izvještavanju. Ovim zakonom se omogućavaju brojne značajne aktivnosti za usklađivanje računovodstvenog i revizorskog okruženja Republike Srpske, sa zahtjevima relevantnih dijelova *acquis communautaire* .

Međutim, posebno kod revizije, potrebno je istaći da se revizija finansijskih izvještaja kod nas, uglavnom, vrši samo zbog ispunjavanja zakonskih zahtjeva. Rijetki su slučajevi da neko naše preduzeće, koje nema zakonsku obavezu, vrši reviziju svojih finansijskih izvještaja. To ukazuje na činjenicu da na našim prostorima, koristi od revizije finansijskih informacija još uvijek nisu u potpunosti shvaćene.

Isto tako, praksa je pokazala da je kvalitet revizije u Republici Srpskoj još uvijek na dosta niskom nivou. Razlog za to je, prvenstveno, odsustvo bilo kakvog sistema kontrole kvaliteta rada revizora i revizorskih firmi i javnog nadzora nad revizorskom profesijom.

SUMMARY

Application of international standards for financial reporting, international accounting and auditing standards are the most important aspects of the corporative management, and the establishment of the quality system of corporative management in Bosnia and Herzegovina is, among other things, also one of conditions for accession to the European Union.

Republika Srpska and Bosnia and Herzegovina have to take a number of urgent actions in relation to the creation of conditions for establishing a good system of corporative management, in order to attract investors which would invest their money in local companies, and by that create conditions for economic development and overcoming the effects of the world economic crisis.